

Nr 142

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förvärv av aktier i AB Kabi och Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB; given Stockholms slott den 17 oktober 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,

enligt Dess nådiga beslut:

BERTIL

Krister Wickman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna avtal om statens förvärv av aktier i AB Kabi och i Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB. Till förvärvet av aktier i AB Kabi föreslås ett anslag av 50,2 milj. kr. Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att såsom likvid för aktier i Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB utställa reverser på sammanlagt 24 431 990 kr.

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 17 oktober 1969.

Närvarande:

Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Wickman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *förvärv av aktier i AB Kabi och Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB* och anför.

Inledning

Den svenska läkemedelskonsumtionen uppgick år 1968 till ca 1 miljard kr. räknat i apotekens försäljningspriser. Detta innebär ungefär en tredubbling på tio år. Läkemedelskonsumtionen har under senare år ökat med 10—15 % per år. Framför allt är det konsumtionen av receptföreskrivna mediciner som stigit, alltså den förbrukning som står under läkarkontroll. Recepturförsäljningen läcker i dag drygt 3/4 av den totala läkemedelskonsumtionen. Konsumtionsökningen förklaras bl. a. av samhällets ökade satsning på hälso- och sjukvård, nya medicinska upptäckter, förbättrade diagnosmetoder och stigande livslängd.

Under de senaste årtiondena har det skett mycket kraftiga strukturförändringar inom produktionen av läkemedel. Sålunda har de apoteksberedda läkemedlen efter hand allt mer ersatts av industrins produkter, de så kallade farmaceutiska specialiteterna. Industritillverkade läkemedel svarar i dag för närmare 90 % av den totala läkemedelskonsumtionen i Sverige. Inom apoteksväsendet har samtidigt en allt större del av den egna produktionen koncentrerats till ett begränsat antal särskilda produktionsställen, de så kallade distriktslaboratorierna. Huvuddelen av verksamheten hos dessa bedrivs under beteckningen ACO. Denna produktion uppgick till 38 milj. kr. år 1968 och omfattar främst ett stort antal standardpreparat.

Samtidigt har importen av läkemedel stigit starkt. Importstegringen har ungefär motsvarat nedgången i apotekstillverkningen. Den andel av den svenska läkemedelskonsumtionen som tillgodosågs av utländska företag steg sålunda från 21 % år 1956 till 42 % år 1968. Sistnämnda år uppgick den svenska läkemedelsindustrins andel till 46 % vilket innebär en svag minskning sedan mitten av 1950-talet.

Den svenska läkemedelsindustrin har varit en av de mest expansiva industribranscherna i Sverige efter andra världskriget. Detta förklaras till stor del av den mycket kraftiga exportökningen. Utlandsförsäljningen har under de senare åren utgjort ungefär 45 % av den totala svenska läkemedelsproduktionen, vilket innebär att denna industri numera är en av vårt lands mest internationellt inriktade. År 1968 uppgick utlandsförsäljningen till ca 260 milj. kr. och var därmed ungefär lika stor som importen av läkemedel till Sverige.

År 1966 fanns ca 40 producerande läkemedelsföretag i Sverige. Flertalet av dessa var dock små och bedrev ingen egen läkemedelsforskning. De största företagen med produktion i Sverige var och är Astra, Pharmacia, Kabi, Leo, Ferrosan, Bofors samt det apotekarägda företaget Vitrum. Härtill kommer ACO-verksamheten. Samma år fanns i Sverige 17 utländska företags dotterbolag samt ca 70 ombud för sammanlagt ungefär 160 utländska tillverkare. Av de utländska dotterbolagen bedrev två en viss tillverkning i Sverige.

Genom koncentrationsutredningens nyligen avgivna betänkande om läkemedelsindustrin (SOU 1969: 36) finns nu tillgång till en ingående beskrivning och analys av denna industri. Läkemedelsområdet är sammansatt av ett stort antal delmarknader. Koncentrationsutredningen har bl. a. undersökt marknadsstrukturen på 88 delmarknader, som år 1964 tillsammans svarade för närmare 3/4 av den totala läkemedelsförsäljningen i Sverige. Härvid fann man att marknadsandelen för den största säljaren på varje enskild delmarknad i genomsnitt var 66 % samt för de två största säljarna tillsammans 80 %. Marknadsstrukturen var ungefär likartad sex år tidigare. Schematiskt kan läkemedelsindustrin karakteriseras som en bransch präglad av fåtalskonkurrens beträffande de enskilda produkttyperna och en bransch där utvecklingen av nya produkter samt informations- och reklaminsatser är de dominerande konkurrensmedlen.

Kostnaderna för forskning och produktutveckling kan uppfattas som läkemedelsföretagens viktigaste investeringar och har under senare år varit större än de sammanlagda investeringarna i fast produktionskapital i form av byggnader och maskiner. Produktförnyelsetakten på läkemedelsområdet är hög. Kostnaderna för forsknings- och utvecklingsarbete var år 1965 ca 12 % av omsättningen, räknat i genomsnitt för de sju största svenska företagen (Astra, Pharmacia, Kabi, Leo, Ferrosan, Bofors och ACO). Det kan vidare konstateras att kostnaderna för forsknings- och utvecklingsarbete räknat i absoluta tal ökat starkt under 1960-talet. Forskningsandelar av ovanstående storleksordning är synnerligen ovanliga i andra industribranscher. Genomsnittet för hela industrin är ca 1,5 % av försäljningsvärdet, medan genomsnittet för t. ex. elektroteknisk industri är 4,6 %, för mekaniska verkstäder och gjuterier 3,4 % och för all kemisk och kemisk-teknisk industri 1,8 %. Forskningskostnadernas relativa storlek i svenska läkemedelsföretag motsvarar tämligen väl forskningskostnaderna i större utländska läkemedelsföretag.

Information och reklam spelar en betydande roll i läkemedelsföretagens marknadsföring. Vid de fem företagen Astra, Pharmacia, Kabi, Leo och Ferrosan uppgick således informations- och reklamkostnaderna år 1965 till 80 milj. kr., vilket motsvarade 20 % av dessa företags sammanlagda läkemedelsförsäljning. Av nyssnämnda belopp hänförde sig 30 milj. kr. till den svenska marknaden. Relativt sett var alltså informations- och reklamkostnaderna större vid försäljning utomlands än vid försäljning i Sverige, vilket bl. a. beror på skillnader i försäljningens sammansättning.

Koncentrationsutredningen har undersökt lönsamhetsutvecklingen vid större svenska läkemedelsföretag. Av undersökningen framgår att betydande skillnader i lönsamhet finns mellan olika läkemedelsföretag. På grund av bristen på jämförbara data är det svårt att göra en jämförelse med andra industrier i detta hänseende. Den svenska läkemedelsindustrins vinster framstår dock allmänt sett som lägre än den engelska och amerikanska läkemedelsindustrins vinster. Jämfört med genomsnittet för övriga svenska industribranscher förefaller den svenska läkemedelsindustrins vinster ha varit förhållandevis goda.

Förvärv av aktier i AB Kabi jämte dotterbolag

Några av de internationellt kända pionjärerna inom den biokemiska forskningen har varit svenskar och svensk biokemisk forskning kom mycket tidigt att inta en framskjuten position på detta område. AB Stockholms Bryggerier etablerade i början på 1930-talet vid sidan av sitt arbete på bryggeriområdet en biokemiskt inriktad verksamhet för att industriellt kunna utnyttja rön från den biokemiska forskningsverksamheten vid svenska universitet och högskolor. Man började därvid utarbeta metoder för tillverkning av vissa biokemiskt betonade industrihjälpmedel. Ur dessa aktiviteter har AB Kabi successivt utvecklats.

Under andra världskrigets avspärrningsår fick Kabis verksamhet stor betydelse genom att bolaget tillverkade vissa oundgängligen nödvändiga produkter. Under de sista krigsåren började tekniska högskolans i Stockholm institution för jäsningslära försöksarbete för framställning av penicillin. Arbetet blev framgångsrikt och fortsattes på Kabi som byggde en försöksanläggning år 1945. Efter kriget beslöt Kabi satsa på tillverkning av penicillin och en fabrik härför färdigställdes år 1947. En konsekvens av detta blev att Kabis intresse i fortsättningen koncentrerades till läkemedelsområdet. De verksamhetsgrenar som sysslade med industrihjälpmedel avvecklades successivt.

I slutet på 1940-talet började Kabi arbeta inom blodplasmaområdet. Under senare år har Kabis intresseinriktning ånyo vidgats. Bolaget har nämligen börjat tillverka kliniska reagens (som t. ex. medel för bestämning av

sockerhalten i blodet) och kemisk-tekniska produkter (exempelvis kroppsvårdspreparat).

Såsom redan framgått har antibiotika varit ett viktigt område för Kabi alltsedan bolaget började producera penicillin. Under årens lopp har Kabi introducerat ett flertal nyheter på detta område. Förutom penicillin tillverkar Kabi bl. a. streptomycin och cykloserin.

Det i fråga om forskningsinsatser och tillverkningsvärde viktigaste området för Kabi-gruppen är emellertid blodplasmafraktionering. De två ekonomiskt mest betydelsefulla blodäggviteprodukterna är albumin och gammaglobulin. Gammaglobulin används som medel mot infektionssjukdomar medan albumin används vid bl. a. chockbehandling. Kabi utvinner ur blod dessutom 14 andra speciella fraktioner. Flertalet av dessa används för vetenskapliga ändamål och säljs till institutioner över hela världen. Arbetet med plasmafraktionering har fört Kabi in på koagulationsområdet, som utgör bolagets tredje betydelsefulla arbetsområde. Kabi levererar läkemedel mot både trombos (blodproppar) och blödningar.

Medel mot infektioner är av stort intresse för Kabi. Jag har redan nämnt att Kabi arbetar med antibiotika och gammaglobulin. Sedan början av år 1950 har Kabi intresserat sig för virusområdet och bedrivit forskning utifrån olika utgångspunkter.

Kabi-gruppens tillverkning av kemisk-tekniska produkter utgör ett naturligt komplement till läkemedelstillverkningen. Sannolikt kommer utvecklingen beträffande sådana produkter att gå i riktning mot att man prövar ingredienserna i kroppsvårdspreparat från toxikologisk, dermatologisk och allergologisk synpunkt på samma sätt som nu sker med läkemedel. Det finns därför ett klart samband på framför allt forskningssidan mellan kemisk-tekniska produkter och läkemedel.

Moderbolag i Kabi-gruppen är AB Kabi i Stockholm, som tillverkar och säljer läkemedel samt kliniska reagens. Kabi har två dotterbolag i Sverige, nämligen AB Recip och AB Grummebolagen. AB Recip marknadsför i Sverige vissa läkemedel, som tillverkas i de för Kabi och Recip gemensamma produktionsanläggningarna i Strängnäs och Stockholm. AB Grummebolagen, vars verksamhet är förlagd till Ekerö, tillverkar och säljer kemisk-tekniska produkter. Dessutom har Kabi utländska dotterbolag (huvudsakligen försäljningsbolag) i Finland, Nederländerna, Norge, Storbritannien och Västtyskland. Det totala antalet anställda i Kabi-gruppen är ca 900 varav 60 utanför Sverige.

Gruppens totala försäljning verksamhetsåret 1967/68 uppgick till 83,1 milj. kr., varav läkemedel 65,9 milj. kr., kliniska reagens 1,6 milj. kr., kemisk-tekniska produkter 14,4 milj. kr. och royaltyinkomster 1,2 milj. kr. Kabis läkemedel säljs i större utsträckning till sjukhusen än i den öppna vården. Kabis export av läkemedel inklusive licensinkomster uppgick år 1967/68 till 20,4 milj. kr. Kabi-gruppen är det i storleksordning tredje läke-

medelsföretaget i Sverige. Ser man enbart till försäljningen inom Sverige är Kabi-gruppen det näst största företaget. Störst är Astra-koncernen med en total omsättning år 1968 av 525 milj. kr. varav 394 milj. kr. var läkemedelsförsäljning. Astras export av läkemedel inklusive i utlandet tillverkade läkemedel utgjorde 42 % av koncernens totala läkemedelsförsäljning.

Kabi-gruppens totala försäljning verksamhetsåret 1967/68 innebar en ökning med drygt 21 % från föregående verksamhetsår. Ser man enbart till läkemedel har Kabis försäljning nästan fyrdubblats under tioårsperioden 1958—1968. Av läkemedelsförsäljningen i Kabi-gruppen år 1967/68 svarade antibiotika för 13 milj. kr. och blodplasmaprodukter för 21 milj. kr.

Rörelseresultatet i Kabi-gruppen före räntor, avskrivningar och bokslutsdispositioner uppgick år 1967/68 till 13,4 milj. kr., vilket innebar en förbättring med 4,1 milj. kr. jämfört med föregående verksamhetsår. Detta framgår av en resultatsammanställning för koncernen för verksamhetsåren 1966/67 och 1967/68, som torde få fogas till statsrådsprotokollet som *bilaga 1*. Rörelseresultatet efter räntor samt avskrivningar uppgick till 6,5 milj. kr. Härvid är att märka att resultatet då ej belastats med räntekostnader om 1,5 milj. kr. för lån på 20 milj. kr. från moderbolaget som under år 1968/69 konverterats till aktiekapital. Avskrivningar på maskiner och inventarier har gjorts med 20 % samt på byggnader med 3—5 % av anskaffningsvärdena. Mot investeringsfond har i moderbolaget avskrivits 1,8 milj. kr. Efter nedskrivning av varulager och avsättning till varulagerreserv på sammanlagt 1,9 milj. kr., skatter på 1,4 milj. kr. och ränta till Pripps på 1,5 milj. kr. redovisades som nettovinst för Kabi-gruppen året 1967/68 1,9 milj. kr. Därav delades 1,1 milj. kr. ut till aktieägaren. Ett utdrag ur företagens årsredovisning för året 1967/68 torde få fogas till protokollet som *bilaga 2*.

Trots nedskrivning av lagervärdena och avsättning till varulagerreserven ökade det bokförda värdet av Kabi-gruppens lager avsevärt under år 1967/68. Lagerökningen berodde delvis på längre produktionscykler och delvis på den snabbt ökade försäljningen som krävde större lager av råvaror samt hel- och halvfabrikat.

Kabis nominella aktiekapital uppgick vid bokslutet 1967/68 till 16 milj. kr. Under verksamhetsåret 1968/69 höjdes bolagets aktiekapital till 32 milj. kr. genom att lån från Pripp-Bryggerierna på 20 milj. kr. konverterades till aktiekapital. Aktieteckningen skedde till en kurs av 125 %. Överkursen tillfördes reservfonden.

I slutet av år 1965 upprättades inom Kabi en 10-årsprognos för företagsgruppens utveckling. Enligt denna skulle omsättningen fyrdubblas under prognosperioden och rörelseresultatet skulle öka nästan lika mycket. När tre år av perioden gått till ända ligger försäljningen över den prognostiserade, närmare bestämt ungefär mitt emellan prognosen för tredje och fjärde året. Bruttoresultatet ligger mellan det för sjätte och sjunde året prognostiserade.

Kabi, som från början var helägt dotterbolag till Stockholms Bryggerier har efter detta bolags fusion med Pripp-Bryggerierna AB varit helägt dotterbolag till sistnämnda bolag. Den 8 juli 1969 träffades under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande ett avtal mellan svenska staten och Pripp-Bryggerierna AB av innebörd att staten förvärvar majoriteten av aktierna i AB Kabi.

Enligt detta avtal överläter Prippts den 1 oktober 1969 65 % av det under verksamhetsåret 1968/69 till 32 milj. kr. förhöjda aktiekapitalet i AB Kabi till staten för 49,4 milj. kr. Säljaren skall tillgodoräknas ränta på detta belopp räknat från den 1 oktober 1969 tills betalning sker. Köpeskillingen motsvarar ett värde av 76 milj. kr. för samtliga aktier och ett värde per aktie av 237:50 kr. Kabis dotterbolag AB Recip och Grummebolagen avses även i fortsättningen ägas av Kabi. Utdelningen år 1968/69 som Prippts skall tillgodogöra sig är fastställd till 5,8 % på det utökade aktiekapitalet om 32 milj. kr. Denna utdelning på ca 1,9 milj. kr. motsvarar den utdelning samt hälften av den ränta på koncernlån om 20 milj. kr. som Kabi lämnat till Prippts under senare år. Utdelningen år 1968/69 är sålunda såväl från Prippts som Kabis synpunkt ekonomiskt likvärdig med vad Prippts tillgodogjort sig från Kabi under de närmast föregående åren. I avtalet anges att målsättningen för utdelningspolitiken under de två första åren efter den 1 oktober 1969 skall vara oförändrad.

Enligt avtalet har staten rätt att efter den 30 september 1971 påfordra att få inlösa Prippts återstående aktier. Prippts kan å sin sida påfordra att staten efter nämnda dag inlöser bolagets återstående aktier.

Enligt avtalet skall AB Kabis styrelse fr. o. m. den 1 oktober 1969 bestå av sju ledamöter och tre suppleanter. Prippts skall utse två av ledamöterna och en av suppleanterna så länge Prippts har minst 20 % av aktiekapitalet. Har Prippts 10—20 % av aktiekapitalet skall Prippts utse en styrelseledamot och en suppleant. Övriga ledamöter och styrelsesuppleanter utses av majoritetsaktieägaren. Av Kabis tre revisorer och tre revisorsuppleanter skall Prippts utse en revisor och en suppleant, så länge Prippts har aktier i företaget.

Enligt avtalet skall den fortsatta expansionen i Kabi finansieras med medel, som finns tillgängliga inom Kabi, eller genom upplåning på den allmänna kapitalmarknaden. Eventuella kapitaltillskott därutöver skall tillhandahållas av köparen som aktiekapital eller förlagslån.

Avtalet mellan svenska staten och Prippts beträffande Kabi gäller under förutsättning att det senast den 20 december 1969 godkänts av Kungl. Maj:t.

Förvärv av aktier i Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB jämt dotterbolag

Vitrum bedriver dels grosshandel med läkemedel, dels tillverkning av läkemedel. Verksamheten har bedrivits under hela 1900-talet. Sitt nuvarande firmanamn fick rörelsen i samband med ombildning till aktiebolag år 1930. Vitrum engagerade sig på allvar inom läkemedelstillverkning i slutet av 1920-talet då man startade tillverkning av insulin och Vitrum är fortfarande landets enda tillverkare av denna produkt. Under 1930-talet utvecklade Vitrum preparatet Heparin, som alljämt används i betydande omfattning vid bl. a. trombosbehandling. Fr. o. m. 1940-talet har Vitrum starkt engagerat sig på det biokemiska området i samarbete med framstående forskare utanför företaget. Företaget har inom detta område i första hand inriktat sig på tillförsel av näring via blodbanorna. Arbetet har bl. a. resulterat i aminosyrepreatatet Aminosol samt fettemulsionspreparatet Intralipid.

De fyra största preparatgrupperna inom tillverkningen är Insulin, Heparin, Aminosol och Intralipid. Dessa fyra preparatgrupper svarade år 1968 för 73 % av den totala försäljningen av egna läkemedel. Vitrums läkemedel används till övervägande del av sjukhusen, främst de kirurgiska klinikerna. Exportandelen år 1968 var 41 %. Vitrum har ett tillverkande dotterbolag i Frankrike med nära 40 anställda samt försäljningsbolag i Italien och Danmark. I övrigt sker exporten via agenter och licenstagare i respektive land. Mellan åren 1964 och 1968 ökade försäljningen av egentillverkade läkemedel med i genomsnitt 20 % per år. Under de sista åren har försäljningsökningen i första hand burits upp av Intralipid som lanserades av Vitrum år 1964. Vitrum är i dag ensam i världen om att kunna i stor skala framställa en produkt av detta slag som är praktiskt taget fri från biverkningar. År 1968 avsattes drygt 70 % av produktionen av detta preparat på export.

Inom grosshandeln är Vitrum det i storleksordning tredje företaget med en marknadsandel på ca 20 %. Totala antalet företag som bedriver grosshandel med läkemedel i Sverige är fem. Under perioden 1964—1968 ökade Vitrums grosshandelsförsäljning med i genomsnitt 15 % per år, vilket medförde att Vitrums marknadsandel ökade något. Bland de större leverantörerna vid sidan av Vitrums egen tillverkning märks bland andra AB Kabi.

Totala antalet anställda i Vitrum uppgick år 1968 till ca 370 personer. Företagets försäljning uppgick till 152,1 milj. kr. Härav hänförde sig 17,7 milj. kr. till egen tillverkning och 134,4 milj. kr. till grosshandel.

Rörelseresultatet för Vitrum före räntor, avskrivningar och bokslutsdispositioner var år 1968 7,4 milj. kr. Detta framgår av en resultatsammanställning, som torde fogas till statsrådsprotokollet som *bilaga 3*.

Nettovinsten uppgick till 762 000 kr., varav 227 000 kr. utdelades. Härvid är att märka att företaget till fullo utnyttjat de skattemässiga möjligheterna

att göra av- och nedskrivningar. Ett utdrag ur bolagets årsredovisning för år 1968 torde få fogas till detta protokoll som *bilaga 4*.

Det ovannämnda rörelseöverskottet på 7,4 milj. kr. innebar en ökning med 3,1 milj. kr. i förhållande till föregående år.

Utvecklingen under första halvåret 1969 tyder på en ytterligare resultatförbättring och prognosen för hela år 1969 kommer med största sannolikhet att överträffas. Rörelseöverskottet före räntor, avskrivningar och bokslutsdispositioner för första halvåret 1969 var drygt 6 milj. kr.

Apotekarsocieteten förvärvade år 1959 aktiemajoriteten i företaget. I början av år 1969 innehade societeten 87 % av aktierna i företaget. Övriga aktier var fördelade på ett hundratal småposter.

Under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande träffades den 17 september 1969 en överenskommelse mellan staten och apotekarsocieteten om formerna för avlösning av nuvarande apotekssystem. Inom ramen för denna överenskommelse slöts även ett avtal enligt vilket staten skulle förvärva apotekarsocietetens aktieinnehav i Vitrum.

Enligt nämnda avtal överlåter apotekarsocieteten den 1 januari 1970 sitt aktieinnehav i Vitrum till staten för drygt 24,4 milj. kr. Detta belopp motsvarar ett värde av ca 28 milj. kr. för samtliga aktier och ett värde per aktie av 1 234:50 kr. Köpeskillingen skall erläggas med två reverser, som skall inlösas under första halvåret 1971. Reverserna skall löpa med en årlig räntefot som med en och en halv procentenhet överstiger det vid varje tidpunkt gällande diskontot.

Apotekarsocieteten skall vara representerad i Vitrums styrelse även under år 1970. I överenskommelsen om formerna för avlösning av nuvarande apotekssystem sägs att Vitrum fr. o. m. den 1 januari 1971 skall vara dotterbolag i minst två år till det apoteksbolag, som förutsätts bli bildat samma dag. I detta apoteksbolag skall apotekarsocieteten via en särskild stiftelse teckna en tredjedel av aktiekapitalet.

Avtalet mellan svenska staten och apotekarsocieteten beträffande Vitrum gäller under förutsättning att det senast den 20 december 1969 godkänts av Kungl. Maj:t.

Departementschefen

Genom en rad socialpolitiska reformer har samhället kraftigt byggt ut hälso- och sjukvården samt lyft av de direkta kostnaderna härför från den enskilda individen. Samhällets kostnader för hälso- och sjukvård är betydande och har under en lång tid varit snabbt stigande. Läkemedelskonsumtionen motsvarar i dag 12—13 % av de totala sjukvårdskostnaderna. Genom reformerna på läkemedelsförsörjningens område är staten i realiteten den huvudsakliga köparen av läkemedel. Det centrala målet i statens läkemedelspolitik bör vara att kvalitativt högtstående läkemedel kan tillhand-

hållas medborgarna i rätt omfattning vid rätt tidpunkt på rätt plats till lägsta möjliga kostnader. En konsekvens av denna målsättning är att en rationell läkemedelspolitik måste omfatta forskning, produktion, grosshandel samt detaljhandel. Den kan inte inskränkas till att omfatta endast ett eller några av dessa led inom läkemedelsområdet. Det är vidare nödvändigt att statliga åtgärder inom ett led är samordnade med statliga åtgärder inom andra led för att nå bästa möjliga resultat, sett från samhällets synpunkt.

Förslag om bl. a. bildande av ett apoteksbolag med statligt majoritetsintresse, som svarar för all detaljdistribution av läkemedel i landet, kommer senare att anmälas av chefen för socialdepartementet. Avsikten är att proposition i ämnet skall föreläggas riksdagen under våren 1970. Jag finner därför inte anledning att här mer i detalj gå in på denna fråga. Det bör dock framhållas att man genom ett sådant apoteksbolag skapar en stor och prismedveten uppköpare av läkemedel, vilket på sikt bör kunna avsevärt påverka läkemedelsindustrins marknadsbeteende i en riktning, som är samhällsekonomiskt riktig. Bildandet av apoteksbolaget är därför inte en fråga, som rör bara distributionsledet, utan det är dessutom en i förhållande till läkemedelsindustrin utomordentligt viktig näringspolitisk åtgärd.

Det finns flera starka skäl för staten att mer än hittills engagera sig också direkt inom läkemedelsindustrin. Stora kommersiella risker är i regel förknippade med forskning, som syftar till att åstadkomma läkemedel, vilka innebär väsentliga framsteg sett från medicinska och terapeutiska synpunkter. Forskning, som syftar till mindre modifieringar av existerande läkemedelspreparat, erbjuder oftast mindre risker men kan framstå som förhållandevis lönsam för det enskilda företaget.

Bl. a. dessa förhållanden medför risk för en användning av resurserna inom läkemedelsindustrin, som inte ger den samhällsekonomiskt sett största avkastningen. Staten har olika medel, exempelvis universitetsforskningen, till sitt förfogande för att åstadkomma en samhällsekonomiskt sett bättre användning av resurserna. Egna produktions- och forskningsresurser med kommersiell inriktning ökar emellertid avsevärt statens valmöjligheter i det enskilda fallet, vilket underlättar strävandena att uppnå de läkemedelspolitiska och näringspolitiska målen. Genom ett direkt engagemang inom läkemedelsindustrin får staten också bättre insyn i branschens förhållanden, vilket underlättar bedömningen av vilka insatser från statens sida, som är önskvärda.

Ett annat skäl, som talar för ett utökat statligt engagemang inom läkemedelsindustrin, är önskvärddheten av en viss strukturrationalisering. Läkemedelsindustrin är utpräglad forskningsintensiv, vilket medför att stora företagsenheter erbjuder vissa fördelar bl. a. med hänsyn till riskfördelning. Utomlands har utvecklingen under senare år snabbt gått i riktning mot större företagsenheter inom läkemedelsindustrin. Någon motsvarande ut-

veckling har inte skett i Sverige i någon högre grad trots att de svenska läkemedelsföretagen internationellt sett är tämligen små. Det finns alltså ett behov av viss strukturrationalisering inom branschen. Ett utökat statligt engagemang kan bidra till en sådan utveckling. Staten bedriver tillverkning och forskning vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL), statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), militärapoteket och försvarets fabriksverk (FFV). Även dessa enheter är relativt små. Ett vidgat statligt engagemang inom läkemedelsindustrin bör utnyttjas för att nå en strukturrationalisering inom branschen.

Att jag här förordar ett större statligt engagemang inom läkemedelsindustrin skall inte tolkas som att ökat statligt företagande är den enda eller den viktigaste näringspolitiska åtgärden på detta område. Den stora betydelse, som apoteksbolaget kan förväntas få, har jag redan nämnt. Vidare är åtgärder på forskningens område av avgörande betydelse för läkemedelsindustrin. Den medicinska och kemiska forskning, som bedrivs vid svenska universitet och högskolor, är internationellt sett av utomordentligt hög klass. Det förekommer ett betydande samarbete mellan dessa forskare och svenska läkemedelsföretag. Detta samarbete är en väsentlig förklaring till den svenska läkemedelsindustrins snabba utveckling efter andra världskriget. Indirekt har således staten lämnat ett betydande stöd till industrin. Det är angeläget att samarbetet mellan företagen samt universitet och högskolor består och utvecklas.

De nu anförda allmänna skälen talar starkt för ett statligt förvärv av Kabi-gruppen och Vitrum. Det tidigare nämnda förslaget rörande apoteksväsendet, som avses föreläggas riksdagen våren 1970, torde komma att innebära att staten år 1971 via apoteksbolaget förvärvar den produktion som bedrivs vid apotekens distriktslaboratorier och försäljs under varumärket ACO. Genomförs denna transaktion samt förvärven av Kabi och Vitrum kommer den i statlig regi bedrivna läkemedelsproduktionen vid Kabi-gruppen, Vitrum, ACO, SBL, SVA, militärapoteket och FFV att uppgå till ca 140 milj. kr. enligt 1968 års siffror. En lämplig samordning av denna produktion med tillhörande forskning bör innebära en strukturrationalisering med hänsyn till att dessa företags produktion och forskning i stor utsträckning kompletterar varandra. Det förtjänar i detta sammanhang nämnas att redan före de nu aktuella förvärven nära kontakter och i vissa fall samarbete mellan flera av de tidigare nämnda enheterna har etablerats spontant.

Av de aktuella förvärven är Kabi-gruppen det klart största och dess resurser och allmänna kunnande kan ses som en lämplig kärna i en framtida statlig läkemedelskoncern. Under åren 1971 och 1972 avses apoteksbolaget att genom särskilda dotterbolag bedriva den verksamhet, som nu utövas av Vitrum och ACO. Anordningen är förestavad av ett kraftigt understruket önskemål från apotekarsocietetens sida om garantier för kontinuitet vid

omställningen. Den valda formen löser på ett smidigt sätt denna fråga samtidigt som den erbjuder önskvärda möjligheter för en uppdelning mellan ACO:s rent industriella verksamhet och den verksamhet som närmast har karaktär av service åt apoteken. Den senare bör givetvis även sedermera omhänderhas av apoteksbolaget. I övrigt bör emellertid så snart som möjligt efter en övergångsperiod ACO-tillverkningen liksom Vitrums tillverkning avskiljas från apoteksbolaget och samordnas med den produktion som annars skall ingå i den tidigare nämnda läkemedelskoncernen. Samordningen skall ske i former, som tillgodoser berörda anställdas intressen.

Både Kabis och Vitrums produkter och forskning på läkemedelsområdet bedöms vara av hög kvalitet. Jag finner det vara av stor betydelse att båda företagens forskning ligger inom sådana forskningsområden — främst biokemin — där svenska forskare sedan länge intagit en framstående ställning. Statens förvärv av Kabi-gruppen och Vitrum skapar möjligheter till ett samarbete mellan de båda företagen som på sikt bör kunna leda till en effektivare forskningsinsats. Vidare sammanfaller Kabis forskning i vissa delar med den, som bedrivs vid SBL och SVA. Fråga om hur en rationell samordning mellan forskningen vid dessa institutioner och vid de stalliga läkemedelsföretagen kan komma till stånd, avser jag att inom kort låta undersöka.

Också i övrigt torde fördelar kunna uppnås genom en samordning med dessa institutioner samt militärapotekets och FFV:s läkemedelstillverkning. Jag avser att snarast ta upp dessa frågor till närmare prövning med tonvikt på hur myndighetsfunktionerna måste avskiljas vid eventuell inordning i en statlig läkemedelskoncern.

En samordning mellan Kabi-gruppen och Vitrum torde kunna ge rationaliseringsvinster även på andra områden än inom forskningen. Jag finner det angeläget att Kabi och Vitrum utan dröjsmål inleder överläggningar om samarbete beträffande forskning, försäljning etc. under former som är till gagn för båda företagen. Vidare kommer överläggningar mellan berörda parter att inledas om ACO-produktionens utformning efter år 1972.

Genom en lämplig samordning mellan Kabi-gruppen, Vitrum, ACO, SBL, SVA, militärapoteket och FFV:s läkemedelstillverkning erhåller staten ett brett forsknings-, produktions- och försäljningsprogram. Härigenom uppnås vid sidan av rationaliseringar en riskspridning, som är av stor betydelse inom en så forskningsintensiv industri som läkemedelsindustrin.

Det är självklart att de statsdominerade läkemedelsföretagen kommer att verka i konkurrens med andra företag — inhemska och utländska — och att det planerade apoteksbolaget i sin inköspolitik inte kommer att ge dessa företag någon förtur därför att de är samhällsägda.

Grummebolagen och dess anknytning till Kabi erbjuder intressanta framtidsperspektiv. Det kan förutses att ingredienserna i kroppsvårdspreparat och vissa hushållsartiklar i ökande omfattning måste genomgå toxikologis-

ka, dermatologiska och allergologiska prov. För ett kemiskt-tekniskt företag blir då en anknytning till ett läkemedelsföretag av stor betydelse. Kemisk-tekniska produkter tillverkas även av FFV och ACO. Vissa fördelar torde kunna uppnås genom en samordning av denna produktion med Grummebolagens.

Som ytterligare ett motiv för förvärven av Kabi och Vitrum vill jag nämna att båda företagens produktion och forskning är av stor betydelse i händelse av avspärning. Genom ett statligt förvärv av företagen tryggas möjligheterna till fortsatt produktion av och forskning rörande produkter, som är av strategisk betydelse för landets försvarsberedskap.

Förvärvet av Vitrum innebär också förvärv av en omfattande grosshandelsrörelse. För apoteksbolaget bör det på längre sikt innebära väsentliga fördelar att ha tillgång till en icke privatägd grosshandel vid uppköp av läkemedel. Således kan apoteksbolaget lättare bedöma de faktiska kostnaderna inom grosshandelsledet. Apoteksbolaget får större möjligheter vid val av distributionskanal och kan undgå att tvingas acceptera ett tänkbart pris-höjande kartellsamarbete inom grosshandeln, som omfattar bara fem företag. Därutöver erbjuder det fördelar för den statliga läkemedelsproduktionen att ha tillgång till ett närstående grosshandelsföretag.

För att få ett underlag för min bedömning av Kabi-gruppens ekonomiska värde har jag låtit göra dels en substansvärdering, dels en avkastningsvärdering. Substansvärderingen avser de fysiska tillgångarna och har baserats på koncernbalansräkningen per den 30 september 1968. Vid värderingen har främst bokförda värden för varulager, maskiner och inventarier samt fastigheter omräknats till beräknade verkliga värden för att därigenom klarlägga storleken av de dolda reserverna i dessa tillgångar. Enligt den sålunda gjorda substansvärderingen har Kabis aktier ett värde på sammanlagt ca 70 milj. kr.

I ett forskningsintensivt företag som Kabi finns vid sidan av de fysiska tillgångarna betydande immateriella tillgångar i form av kunnande, pågående forskningsprojekt, patent etc. En viss uppfattning om dessa tillgångars storlek erhålls vid en avkastningsvärdering baserad på prognoser för företagets framtida utveckling. Även utifrån mycket försiktiga prognoser erhålls vid realistiska avkastningskrav värden, som ligger åtskilligt över substansvärdet. Därtill kommer att bolaget vid tidpunkten för förhandlingarna kunde meddela att resultatet för år 1968/69 skulle bli väsentligt bättre än föregående års och avsevärt bättre än prognostiserat. Verksamheten för året 1968/69 beräknas lämna ett överskott före konsolidering på 9 milj. kr. Bedömningar av Kabis forskning och läkemedel, som jag låtit utanförstående vetenskapsmän göra, bekräftar att Kabis kunnande måste tillmätas ett betydande värde.

Det pris, som staten skall betala för 65 % av Kabis aktier, motsvarar ett värde på hela aktiekapitalet på 76 milj. kr. De värderingar jag låtit göra visar enligt min mening att statens pris är skäligt.

Även som underlag för min bedömning av Vitrums värde har jag låtit göra en substansvärdering. Denna värdering har baserats på helårsbokslutet per den 31 december 1968 och på halvårsbokslutet per den 30 juni 1969. Värderingen har gjorts på samma sätt som för Kabi. Enligt den såhunda gjorda substansvärderingen har Vitrums aktier ett värde av sammanlagt lägst 26 milj. kr.

Grosshandeln med läkemedel i Sverige kan komma att genomgå betydande strukturella och andra förändringar under de närmaste åren. Med hänsyn härtill har det varit svårt att göra en tillförlitlig och siffermässigt preciserad avkastningsvärdering för Vitrum. De alternativa beräkningar jag låtit göra visar emellertid att Vitrums avkastningsvärde inte bör vara lägre än substansvärdet.

Prognoser för Vitrums tillverkning är däremot möjliga att göra. Även vid försiktiga beräkningar visar dessa prognoser på en gynnsam utveckling av Vitrums tillverkning. Denna uppfattning bekräftas av den hittillsvarande utvecklingen under år 1969. Vidare har jag låtit utanförstående vetenskapsmän bedöma Vitrums forskning och läkemedel. Dessa bedömningar bekräftar att Vitrums kunnande inom tillverkningen måste tillmätas ett inte oväsentligt värde.

Det pris, som staten skall betala för 87 % av Vitrums aktier, motsvarar ett värde på hela aktiekapitalet av 28 milj. kr., dvs. ungefär lika med substansvärdet. De värderingar jag låtit göra anser jag visa att statens pris är skäligt.

Statens köp av AB Kabi omfattar 208 000 aktier till ett pris av 237:50 kr. per aktie, eller totalt 49,4 milj. kr. Räntekostnaden för staten under tiden 1 oktober 1969 till dess betalning sker för aktierna kan beräknas till högst 800 000 kr. Totalt behövs alltså ett investeringsanslag av 50,2 milj. kr. för att fullfölja denna del av avtalet.

Under förutsättning att det statliga förvaltningsbolag kommer till stånd, varom förslag förelagts riksdagen i prop. 1969:121, avser jag låta detta bolag förvalta statens intressen i AB Kabi fr. o. m. den 1 januari 1970.

I fråga om Vitrum omfattar statens köp 19 791 aktier till ett pris av 1 234:50 kr. per aktie eller totalt 24 431 990 kr. Köpeskillingen gäldas genom två reverser, vilka löper med en ränta som med en och en halv procentenhet överstiger riksbankens diskonto. Reverserna skall inlösas under första halvåret 1971. Avsikten är att det apoteksbolag om vars bildande förslag kan väntas till vårriksdagen 1970 skall överta statens intressen i Vitrum den 1 januari 1971 samt betalningsansvaret för nyssnämnda två reverser inklusive den för år 1970 upplupna räntan.

Hemställan

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal efter de riktlinjer jag anfört mellan staten å ena sidan samt Prippts-Bryggerierna AB respektive apotekarsocieteten å andra sidan;

2) till *Förvärv av aktier i AB Kabi* på kapitalbudgeten under fonden för statens aktier för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 50 200 000 kr.;

3) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att såsom likvid för 19 791 aktier i Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB till apotekarsocieteten utge reverser på sammanlagt 24 431 990 kr.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll visar.

Vid protokollet:

Britta Gyllensten

**Sammanställning över resultatutvecklingen i Kabi-gruppen
verksamhetsåren 1966/67 och 1967/68**

	1966/67 tusen kr.	1967/68 tusen kr.
Försäljningsintäkt	68 440	83 149
Rörelseresultat före räntor, avskrivningar och bokslutsdispositioner...	9 306	13 362 ¹
Räntor, netto ²	./.	1 214
Avskrivningar på byggnader, maskiner och inventarier	./.	5 341
Avskrivningar på goodwill och organisationskostnader (som aktiverades i samband med förvärvet av Grummebolagen)	./.	260
Rörelseresultat före bokslutsdispositioner ²	3 894	6 547
Bokslutsdispositioner	56	./.
Skatter	./.	1 362
Räntor till Pripps på lån på 20 milj. kr.	./.	1 470
Utdelning till Pripps, som bokförts per den 30.9	./.	1 120
Resterande vinst	./.	95 ³

¹ I denna siffra ingår 151 000 kr., som är rörelsenetto i de utländska dotterbolagen *efter* räntor avskrivningar och skatter. Före nyssnämnda avdragsposter var rörelsenettet i dotterbolagen 104 000 kr. högre, dvs. 255 000 kr.

² I räntorna har här inte inräknats räntekostnader på 1,47 milj. kr. för ett långfristigt lån på 20 milj. kr. från Pripps. Detta lån har under år 1968/69 konverterats till aktiekapital. Rörelseresultatet före bokslutsdispositioner anger därmed det belopp som funnits tillgängligt före bokslutsdispositioner, skatter och avkastning till aktieägaren vare sig denna tas ut som ränta eller utdelning.

³ Negativt värde beroende på att utdelning delvis skett av balanserade vinstmedel.

Bilaga 2

Utdrag ur AB Kabis årsredovisning för verksamhetsåret 1.10.1967—30.9.1968

Omsättningen inom Kabi-gruppen

Kabi-gruppens totala rörelseintäkter ökade från 68 440 000 kr. till 83 149 000 kr., eller med 21,5 % (f. å. 13,4 %). Intäkterna fördelar sig på följande sätt:

Läkemedelsrörelsen	68 592 000
(varav export	20 454 000)
Kemisk-tekniska rörelsen	14 557 000
	<u>83 149 000</u>

Den svenska läkemedelsomsättningen (inkl. kliniska reagens) ökade med 20,3 %. Intäkterna från utlandsverksamheten, vilka uppgick till ca 30 % av läkemedelsomsättningen, ökade med 27,8 %. Den kemisk-tekniska rörelsens omsättningsökning var 17,2 %.

Intäkts- och kostnadsutvecklingen i AB Kabi

Moderbolagets totala intäkter ökade från 50 673 000 kr. till 61 667 000 kr., eller med 21,7 % (f. å. 15,5 %).

Priserna på utlandsmarknaderna har i stort sett varit fasta. På den svenska marknaden har priserna sänkts på ett flertal produkter. För ett par produkter har emellertid en prishöjning genomförts som kompensation för höjda råvarukostnader. Så har bl. a. kostnaderna för blodråvaror ökat beroende på att råvarukällor i avlägsna länder måste utnyttjas för att möta den stigande efterfrågan på fraktionerade produkter.

Antalet anställda har under året ökat med 26 personer jämfört med en ökning med 41 personer föregående år, vilket bidragit till en något lägre ökningstakt för personalkostnaderna (se vidare tabell 2: 4).

Kostnaderna för forskning och utveckling, beräknade enligt Statistiska centralbyråns normer, uppgick till 10 106 000 kr., vilket motsvarar ca 15 % av läkemedelsrörelsens omsättning.

Den större försäljningen har möjliggjort större tillverkningsserier och en minskning av omkostnaderna per producerad enhet.

Bokslutskommentar

Resultatet av AB Kabis verksamhet samt ställningen vid årets slut framgår av resultaträkning (se tabell 2: 1) samt balansräkning (se tabell 2: 2). Rörelseöverskottet före räntor och avskrivningar har ökat från 9 075 000 kr. till 11 230 000 kr., dvs. med 2 155 000 kr. Avskrivningarna har ökat med 1 222 000 kr., varför rörelseöverskottet efter avskrivningar ökat med 933 000 kr. Avskrivningarna har liksom tidigare gjorts med 20 % på inventarier och 3—5 % på anskaffningsvärdet av byggnader. Mot investeringsfond har dessutom avskrivits 1 815 000 kr. De sänkta tillverkningskostnaderna har föranlett en nedskrivning av ingående lager av hel- och halvfabrikat med 670 000 kr. Till varulagerreserven har avsatts 600 000 kr. (f. å. 0). På grund av

växande marknad och långa produktionscykler för blodfraktioner har en lagerökning ägt rum både på råvaror och hel- och halvfabrikat. Trots ökningen av lagerreserven har därför lagrets bokförda värde i procent av anskaffningsvärdet ökat från 49 % till 60 %.

Koncernens årsvinst efter bokslutsdispositioner men före skatter uppgick till 3 223 000 kr. (f. å. 2 480 000 kr.). Utöver de ovan omnämnda konsolideringarna i moderbolaget har sammanlagt 587 000 kr. disponerats för nedskrivning av lagervärden i den kemisk-tekniska rörelsen (f. å. 0). Den redovisade nettovinsten i koncernen har ökat från 1 025 000 kr. till 1 859 000 kr.

Vinstdisposition

Till bolagsstämmans förfogande stående medel utgör från föregående år balanserade vinstmedel	386 000 kr.
årets vinst	1 335 000 kr.
Summa	<u>1 721 000 kr.</u>
Styrelsen och verkställande direktören hemställer att föreslagen och per balansdagen bokförd utdelning godkännes samt att återstående vinstmedel disponeras sålunda:	1 120 000 kr.
till skuldregleringsfonden avsättes	198 000 kr.
i ny räkning balanseras återstoden	403 000 kr.
Summa	<u>1 721 000 kr.</u>

Tabell 2: 1 Resultaträkning för AB Kabi

	1966/67 tusen kr.		1967/68 tusen kr.	
Rörelsen				
Försäljningsintäkter	50 673		61 667	
Kostnader				
Råvaror och material	11 360		16 403	
Löner och övriga personalkostnader	20 778		22 306	
Övriga tillverknings- och försäljningskostnader	11 924		16 026	
Lagerförändring av egna tillverkningar	<u>./ 2 464</u>	141 598	<u>./ 4 298</u>	150 437
Avskrivningar				
Fastigheter	844		1 233	
Maskiner och inventarier	<u>3 170</u>	4 014	<u>4 003</u>	5 236
Rörelsevinst efter avskrivningar	5 061		5 994	
Finansiella intäkter och kostnader				
Utdelning på aktier				
Dotterbolag	4		12	
Övriga bolag	<u>30</u>	34	<u>45</u>	57
Intäktsräntor				
Dotterbolag	—		—	
Övriga	<u>212</u>	212	<u>104</u>	104
Kostnadsräntor				
Moderbolag	1 509		1 435	
Övriga	<u>1 160</u>	./ 2 669	<u>1 368</u>	./ 2 803
Extraordinära intäkter och kostnader				
Realisationsvinster		—		—
Obligationer		—		—
Kostnader för nyemission	./ 219			—
Övriga intäkter och kostnader	./ 1		./	10
Bokslutsdispositioner				
Förändring av varulagerreserv och värdereg.	—		./	600
Pensionskostnad ej belöpande på året	—		./	38
Återförd pensionskostnad	171			—
(Ianspråktagande av investeringsfond genom avskrivning)	(—)			(1 815)
Nedskrivning av aktier i dotterbolag	—		./	12
Beräknade allmänna skatter	./ 1 434		./ 1 357	
Årets vinst	1 155		1 335	

¹ Härav allmänna förvaltningskostnader: 1967/68: 811.
1966/67: 860.

Tabell 2: 2 Balansräkning för AB Kabi per den 30.9.1967 och 1968

	1967 tusen kr.	1968 tusen kr.
Tillgångar		
<i>Omsättningstillgångar</i>		
Kassa och banktillgodohavanden	1 878	1 722
Obligationer och andra värdepapper	6	—
Främmande växlar	357	208
Fordringar	8 769	9 648
Varulager brutto	18 702	25 423
Avgår varulagerreserv	9 487	10 087
Varulager netto	9 215	15 336
Summa omsättningstillgångar	20 135	26 914
Riksbanken: Spärrmedel för investeringsfond	1 861	1 074
<i>Anläggningstillgångar</i>		
Aktier: Dotterbolag	5 909	5 897
Övriga	702	711
Fordringar: Koncernbolag	3 843	3 421
Övriga	580	695
Maskiner och inventarier	6 487	9 968
Fastigheter	22 923	32 927
Ej färdiga nyanläggningar	16 911	866
Summa anläggningstillgångar	57 355	54 485
Summa tillgångar	79 351	82 473
Skulder och eget kapital		
<i>Kortfristiga skulder</i>		
Leverantörer	6 792	7 990
Övriga	2 881	3 310
Summa kortfristiga skulder	9 673	11 300
Skatteskuld	142	1 092
<i>Långfristiga skulder</i>		
Moderbolag	19 502	20 875
Dotterbolag	297	449
Obligationsslån	8 610	8 220
Inteckningslån	2 222	2 574
Förlagslån	10 000	9 600
Avsatt till pensioner: PRI	4 921	5 979
Övriga	56	57
Summa långfristiga skulder	45 608	47 754
Investeringsfond	4 150	2 335
<i>Eget kapital</i>		
Aktiekapital	16 000	16 000
Reservfond	3 200	3 200
Skuldregleringsfond	—	191
Balanserade vinstmedel	543	386
Årets vinst	1 155	1 335
Till bolagsstämmans förfogande	1 698	1 721
Avgår enl. styrelsens förslag: Utdelat till moderbolaget	./1 120 578	./1 120 601
Summa eget kapital	19 778	19 992
Summa skulder och eget kapital	79 351	82 473

Tabell 2: 3 Koncernbalansräkning för Kabi-gruppen per den 30.9. 1967 och 1968

	1967 tusen kr.	1968 tusen kr.
Tillgångar		
<i>Omsättningstillgångar</i>		
Kassa och banktillgodohavanden	2 545	2 719
Obligationer och förlagsbevis	10	—
Främmande växlar	383	212
Fordringar	11 721	13 188
Varulager, brutto	22 680	29 572
Avgår varulagerreserv	9 558	10 289
Summa omsättningstillgångar	27 781	35 402
Skattefordran	168	—
Riksbanken: Spärrmedel för investeringsfonder	1 861	1 074
<i>Anläggningstillgångar</i>		
Aktier	703	711
Fordringar: Koncernbolag	1	138
Övriga	1 381	1 463
Maskiner och inventarier	7 076	10 556
Fastigheter	23 411	33 427
Ej färdiga nyanläggningar	16 911	866
Organisationskostnader	522	362
Goodwill	2 201	2 100
Summa anläggningstillgångar	52 206	49 623
Samtliga tillgångar	82 016	86 099
Skulder och eget kapital		
<i>Kortfristiga skulder</i>		
Leverantörer	7 501	9 007
Övriga	4 026	4 401
Summa kortfristiga skulder	11 527	13 408
Skatteskuld	—	896
<i>Långfristiga skulder</i>		
Koncernbolag	19 502	20 876
Obligationslån	8 610	8 220
Lån	12 428	12 462
Avsatt till pensioner: PRI	6 129	7 471
Övriga	18	18
Övriga	56	57
Summa långfristiga skulder	46 743	49 104
Minoritetsintressen	1	1
Investeringsfonder	4 156	2 341
<i>Eget kapital</i>		
Aktiekapital	16 000	16 000
Bundna reserver	3 296	3 495
Fria reserver	388	115
Årets vinst	1 025	1 859
Avgår utdelat till moderbolaget per 30.9	1 120	1 120
Summa eget kapital	19 589	20 349
Samtliga skulder och eget kapital	82 016	86 099
Ställda pantar	31 292	21 289
Ansvarsförbindelser	1 779	2 022
¹ Härav föreslagen avsättning till skuldregl.fonder	194	199

Tabell 2: 4 Vissa statistiska uppgifter för Kabi-gruppen, (belopp i tusen-tal kronor). Där ej annat anges avser uppgifterna de svenska bolagen.

	Moderbolag		Koncern	
	1966/67	1967/68	1966/67	1967/68
<i>Personal och utbetalda löner</i>				
Antal anställda i Sverige				
Antal arbetare	253	262	326	325
Antal övriga anställda	408	425	483	501
Summa anställda i Sverige	661	687	809	826
Antal anställda i utländska dotterbolag	—	—	62	62
Antal pensionärer	37	20	41	24
Utbetalda löner i Sverige				
Arbetare	4 328	4 620	5 623	5 828
Styrelse och företagsledare	313	386	504	586
Övriga anställda	12 963	14 322	15 346	16 828
Summa löner	17 604	19 328	21 473	23 242
Beräknad normal pensionskostnad	2 612	2 447	3 146	3 065
Övriga personalkostnader	426	551	568	729
<i>Taxerade fastighetsvärden</i>				
Tomtvärde	5 350	5 350	5 425	5 425
Byggnadsvärde	25 770	29 770	26 054	30 054
Särskilt maskinvärde	110	810	110	810
Summa taxeringsvärden	31 120	35 120	31 479	35 479
<i>Brandförsäkringsvärden</i>				
Fastigheter	38 400	36 075	38 895	36 585
Inventarier	53 718	59 201	54 653	60 156

Bilaga 3

**Sammanställning över resultatutvecklingen i Vitrumkoncernen
verksamhetsåren 1967 och 1968**

	1967 tusen kr.	1968 tusen kr.
Försäljningsintäkt	128 210	152 121
Rörelseresultat före räntor, avskrivningar och bokslutsdispositioner...	4 253	7 355
Räntor och utdelningar	./ 739	./ 646
Avskrivningar på byggnader, maskiner och inventarier	./ 1 429	./ 1 470
Rörelseresultat före bokslutsdispositioner	2 085	5 239
Bokslutsdispositioner inkl. extraordinär pensionskostnad	./ 1 116	./ 3 529
Skatter	./ 485	./ 948
Nettovinst	484	762

Utdrag ur Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB:s årsredovisning för verksamhetsåret 1.1—31.12 1968

Försäljningsutveckling

Den sammanlagda varuförsäljningen för år 1968 uppgick till 152,1 milj. kr. mot 128,2 milj. kr. för år 1967.

Vitrum's droghandels försäljning ökade med ca 18 % och Vitrum's fabriksförsäljning med ca 23 %.

Antal anställda — löner och ersättningar

Medeltalet under året kollektivanställda befattningshavare utgjorde 177. Medeltalet övriga anställda var 189.

I löner och arvoden utbetalades under 1968

till styrelse och företagsledning	kr. 315 000
till kollektivanställda	kr. 3 552 900
till övriga befattningshavare	kr. 5 433 468

Brandförsäkrings- och taxeringsvärden

Bolagets byggnader var vid årsskiftet brandförsäkrade för 15 160 000 kr. och maskiner och inventarier för 11 200 000 kr.

Fastigheten kv. Lustgården nr 10 hade vid samma tidpunkt ett taxeringsvärde av 8 800 000 kr. varav markvärde 1 800 000 kr.

Årets resultat

Bolagets nettovinst för år 1968 redovisas till 762 000 kr. mot 483 000 kr. för år 1967.

Årets avskrivningar av maskiner och inventarier uppgår till 1 229 000 kr. mot 1 429 000 kr. för år 1967. Avsättning till värdeminskningsskonto för byggnader m. m. har därutöver skett i 1968 års bokslut med 240 000 kr. Genom dessa avskrivningar har skattemässigt tillåtna avskrivningar utnyttjats i sin helhet.

Nedskrivning av varulager har företagits så långt skattemässigt är tillåtet. En ökning av varulagerreserven har därvid skett.

Utöver utbetalade pensioner samt skillnaden mellan pensionsreserven vid årets utgång och ingång har årets resultat belastats med en extra avsättning till pensioner med ca 450 000 kr.

Enligt upprättad koncernredogörelse uppgår disponibla vinstmedel till 4 336 290 kr. Koncernens årsresultat uppgår till 813 087 kr.

Pensionsstiftelser

Enligt lag om tryggnad av pensionsutfästelser m. m. har skulderna till pensionsstiftelserna upphört. I bolagets bokföring har i stället som skuld upptagits 5 130 000 kr. under rubriken »Avsatt till pensioner».

Bolagets pensionsreserv uppgick enligt gällande beräkningsgrunder vid utgången av år 1968 till 5 245 000 kr.

Förslag till vinstdisposition

Till bolagsstämmans förfogande står

Dispositionsfond	3 519 617
Delcrederefond	85 000
1968 års vinst	762 253
	<u>4 366 870</u>

Styrelsen och verkställande direktören föreslår bolagsstämman att bolagets till 2 268 000 kr. uppgående aktiekapital skall ökas till 4 536 000 kr. genom fondemission av en ny aktie på en gammal. Under förutsättning av bolagsstämmans godkännande av detta förslag föreslår styrelsen och verkställande direktören att till bolagsstämmans förfogande stående vinstmedel disponeras på följande sätt

att till aktieägarna utdelas 10 kr. per aktie	226 800
att till skuldregleringsfonden avsättes	80 000
och att under förutsättning av fondemissionens godkännande från skuldregleringsfonden till reservfonden överföres 453 600 kr.	
att på delcrederefonden kvarstår	85 000
att till aktiekapitalet överföres	2 268 000
och att på dispositionsfonden kvarstår	1 707 070
	<u>4 366 870</u>

Tabell 4: 1 Resultaträkning för Vitrum

	1967	1968
Rörelsen		
Försäljningsintäkter	128 222 823	152 120 753
Kostnader		
Sålda varors kostnader samt affärsomkostnader etc.	124 100 260	147 042 787
Rörelsens resultat	4 122 563	5 077 966
Avskrivningar etc.		
Byggnader och fasta installationer	—	240 577
Maskiner och inventarier	1 429 095	1 228 530
Nedskrivningar av fordringar	3 000	—
Summa avskrivningar	./ 1 432 095	./ 1 469 107
Finansiella intäkter och kostnader		
Utdelning på aktier	3 910	3 910
Ränteintäkter	14 677	63 825
Räntekostnader	./ 757 841	./ 713 632
Summa finansiella intäkter och kostnader	./ 739 254	./ 645 897
Avsatt till pensioner	./ 982 584	./ 1 252 501
Överskott före skatter	968 630	1 710 461
Skatter	./ 485 230	./ 948 208
Nettovinst	483 400	762 253
Allmänna förvaltningskostnader beräknas uppgå till	325 000	359 000

Tabell 4: 2 Balansräkning för Vitrum per den 31 december 1968

	1967	1968
Tillgångar		
<i>Omsättningstillgångar</i>		
Kassa och bank (härav outnyttjad checkräkningskredit 3 200 000)	9 341 669	14 508 196
Växelfordringar	1 130 201	870 009
Diverse personer (härav dotterbolag 500 052)	13 100 088	16 484 099
Varulager	6 556 000	6 995 000
Summa omsättningstillgångar	30 127 958	38 857 304
<i>Anläggningstillgångar</i>		
Aktier		
Dotterbolag ¹	277 376	757 376
Övriga ¹	35 800	67 220
Maskiner och inventarier	3 350 000	3 200 000
Fastighet kv. Lustgården nr 10	9 389 900	9 389 900
Summa anläggningstillgångar	13 053 076	13 414 496
Summa tillgångar	43 181 034	52 271 800
Skulder och eget kapital		
<i>Kortfristiga skulder</i>		
Skatteskuld	273 000	620 000
Diverse personer (härav delcredere 234 111 och dotterbolag 503 985)	19 246 122	26 529 998
Summa kortfristiga skulder	19 519 122	27 149 998
<i>Långfristiga skulder</i>		
Inteckningslån	8 163 409	7 544 162
Checkräkningskredit	3 200 000	3 200 000
Avsatt till pensioner (beräknad pensionsreserv 5 245 000 kr) ...	3 873 110	5 130 857
Summa långfristiga skulder	15 236 519	15 875 019
<i>Värdeminskningsskonton</i>		
Byggnader	1 232 101	1 430 428
Fasta installationer	279 635	321 885
Summa värdeminskningsskonton	1 511 736	1 752 313
<i>Eget kapital</i>		
Aktiekapital	2 268 000	2 268 000
Reservfond	453 600	453 600
Skuldregleringsfond	357 000	406 000
Dispositionsfond	3 266 657	3 519 617
Delcrederefond	85 000	85 000
Kvarstående vinst ²	0	0
Årets vinst	483 400	762 253
Summa eget kapital	6 913 657	7 494 470
Summa skulder och eget kapital	43 181 034	52 271 800
Ställda pantar	13 900 000	13 900 000
varav fastighetsinteckningar	10 400 000	10 400 000
och företagsinteckningar	3 500 000	3 500 000
Ansvarsförbindelser	21 159 371	22 563 689
Diskonterade växlar	0	0

		1967	1968
¹ Dotterbolag			
	Antal	Nom. belopp	Belopp i kr
Vitrum S.p.A., Genua	40 000	1 000 lire	252 375
Gallia AB, Sthlm	50	100 kr	1
Vitava AB, Sthlm	50	100 kr	5 000
Vitrum Droghandel AB, Sthlm	5 000	100 kr	500 000
<i>Övriga</i>			
AB Fortia	1 095	100 kr	56 645
Bevitra AS	25	500 dkr	9 375
Läkemedelsgrossisternas Finanslerings AB	12	100 kr	1 200
² Disposition av kvarstående vinst			
Vinst 1967			483 400
Avgår:			
Utdelning			181 440
Avsatt till skuldregleringsfonden			49 000
Överfört till dispositionsfonden			252 960
			<u>0</u>